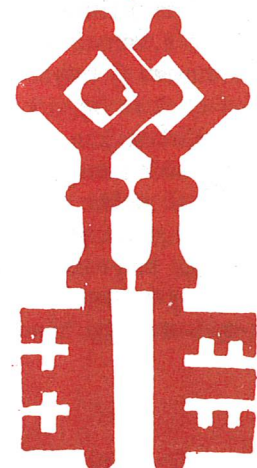
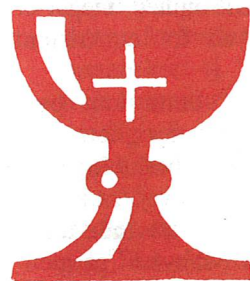
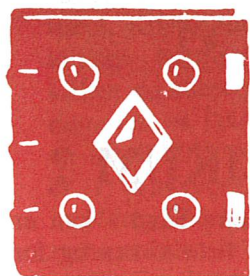

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

1 / januar 1992

ISSN 0903-6113

Torsdag den 16. maj 1991 havde en kreds af præster i København indbudt præster, missionærer og cand.theol. til et FÆLLESKONVENT i Solbjerg Kirke. Foredragsholder var fhv. domprovst i Göteborg, Per-Oluf Sjögren, og han kaldte sit foredrag:

HVORDAN BYGGER VI MENIGHED UDEN AT SAMLE PUBLIKUM ?

Der er altså ikke tale om at samle, skabe stor sensation, ikke engang tale om at samle "publikum", tilskuer. Der er tale om at samle deltagere i en menighed. Udtrykket "deltagere" er blevet et "teknisk" udtryk i moderne menighedsdebat; man tænker på participation, Teilname, koinonia, fællesskab. Det er ikke en "forestilling", man har som mål, hvor et publikum skal overvære de optrædendes præstationer: præstens, organistens, korets. Det er en gudstjeneste, det drejer sig om, hvor alle skal deltage i bønner og salmer, skal lytte og gå til alters.

Hvordan bygger man en sådan menighed op? Lad mig pege på nogle vigtige punkter;

1. Bygge fra grunden. Når man skal bygge et hus, begynder man ikke med taget, med tårne og tinder, men fra grunden. Den må være stabil og velberedt. Og Paulus siger, at der ikke findes anden grundvold end Jesus Kristus. Den Kristus, der afmales så tydeligt i Den hellige skrift, som døde for vore synders skyld, som opstod på tredjedagen, som opfor til Himlen og nu sidder

ved Faderens højre hånd - han er grundvolden for hele kirken og for den enkelte menighed.

Vor tid er fuld af meninger og ideologier: fredsbevægelsen, miljøbevægelsen, demokratiet, ligestillingen, anti-atomkraften f. eks. Meget er godt, andet er mindre godt. Meget af dette kan kirken tage op på sit "program" og i sin virksomhed, meget er helt indlysende ud fra et kristent synspunkt.

Men meget af dette kan også blive en erstatning for det, som kirken egentlig skal beskæftige sig med. Det kan blive en vej for kirken til på en billig måde at vinde anerkendelse uden at behøve at gå mennesker for nær med sit egentlige budskab, budskabet om Kristus og om frelsen. Det kan i værste fald føre til, at man kommer i fjernsynet og i aviserne som effektiv og virksom i samfundet! Kirken kan udmærket tage stilling i sådanne spørgsmål, men ikke i første række. Den må have et meget længere sigte og beskæftige sig med langt større spørgsmål. Hvordan og hvilke?

2. Gudstjenesten. Ved at tage hånd

om sine døbte medlemmer og i første række lede dem til gudstjenesten - og hermed tænker jeg først og fremmest på messen, nadvergudstjenesten. De er lemmer på Kristi levende legeme, de er grene på vintræet, Kristus, de er sten i templet, kirkens bygning. Medlemskabet i kirken manifesteres i messen. Gudstjenesten er ikke et stykke theater, en forestilling, man overværer. Den er i princippet en sjælesørgerisk handling. Dette opleves i gudstjenestens enkelte dele:

Skriftemålet består af syndsbeholdelse og absolution, tilsigelse af syndernes forladelse. Mange steder i Ny Testamente tales der om forsoning, og der anvendes det græske ord "katalásso", som egentlig betyder at "bytte"; det kan også bruges om at veksle penge. I skriftemålet sker en sådan forsoning mellem Gud og mennesker: vi "bytter" med Gud; vi giver ham vor synd, og han giver os sin tilgivelse. I den gamle opbyggelseslitteratur, særlig i pietismens tid, taltes der ofte om "det salige bytte", og det er netop det, der er meningen. Det, der sker i skriftemålet, er altså ikke bare et stykke "ritual", som læses op, men netop denne renselse, dette salige bytte. Det drejer sig om en meget stærk form for sjælesorg midt i kirkens forum.

Sjælesorgen fortsætter i Ordet, som læses, højt og kraftigt, så hele menigheden hører det - og som fortolkes i prædikenen, så alle forstår det og kan tage det til sig og leve i det og med det.

Sjælesorgen fortsætter også i

bønnerne, hvor vi får lov at tale med vor himmelske Far ved Jesus Kristus, hans Søn. Vi må lovsynge hele den hellige Treenighed, vi må takke, vi må bede for andre mennesker og for os selv. Vi må sidde ved Guds trone og "nyde" Gud, få del i ham, "frui Deo", som Augustin udtrykker det.

Dette kulminerer i den hellige nadver, som er begyndelsen til det himmelske bryllupsmåltid - bemærk: ikke begravelsesmåltidet, men bryllupsmåltidet, hvor hele kirken er bruden, som endegyldigt og for altid forenes med sin himmelske brudgom, Kristus. Det er ham, vi forenes med allerede i dåben. Man fødes jo blot een gang, men derefter må livet opretholdes ved daglig næring. Vi fødes til det evige liv i dåben, og derefter får vi vor nødvendige næring ved Ordet og nadveren, og målet er den store nadver i Himlen med Abraham, Isak og Jakob og fremfor alt med Kristus, vor Frelser.

Denne gudstjeneste, den vældige sjælesørgeriske handling er ikke bare beregnet for nogle få, en "elite", de "særligt fromme"; men den er beregnet for hele menigheden, for alle - for at lede alle frem til målet, til Himlen: Derfor må næste punkt i opbygningen af menigheden være

3. Evangelisation. Egentlig foregår den hele tiden. Vi har dåbssamtaler med forældre før dåben, vi søger at have stadig kontakt med dem. Vi indbyder de små børn til søndagsskole og børnegudstjeneste og juniorgrupper, og vi indbyder dem til konfirmandundervisning, når de

bliver ældre. Der foregår en konstant evangelisation, hjemmene besøges, for at der skal holdes kontakt med dem. Vi indbyder til møder og kurser, men også til gudstjenester; vi opgiver det ikke, selv om "resultaterne" ikke altid bliver, hvad vi har kunnet ønske os. Vi ved, at hvert menneske har sin egen vej at gå til Gud. Vi ved også, at Guds særlige kaldelse ikke altid falder sammen med vore besøg i hjemmene og vore indbydelser! Men når Guds kaldelse rammer et menneske, så skal vi være der, og da skal vejen være beredt for det. Vi har mange sådanne kontaktsituationer, som ikke sjældent fungerer som en kaldelse fra Gud: ægtevielser, begravelser af en pårørende, begivenheder i livet, der opleves som dramatiske eller måske også stilfærdige dragelser til Gud. Helligånden har mange veje til at føre mennesker til Gud.

4. Sjælesorgen for den enkelte, nævner jeg tilsidst som en vigtig del af opbygningen af en menighed. Det er min og mange andres personlige erfaring, at når en menighed bringes til at fungere, som jeg her har beskrevet det, da er Guds Ånd også til stede i menneskers hjerter og samvittigheder. Da kalder han ad dem. Og så vil de gerne tale om det, og da bliver det ofte præsten eller diakonen eller diakonissen, de søger hen til. De vil spørge om noget. De vil bekende noget. De vil have be-

sked om noget. De vil have tilgivelse, fred i deres sjæl.

Her kommer skriftemålet overfor præsten ind, sjælesorgen i den mest intime mening. Her kommer også, hvad jeg vil kalde "kammarat-sjælesorgen" ind. Børn vover at spørge deres forældre, eller de henvender sig til andre, som de er klar over, har erfaring i åndelige spørgsmål. Her kommer "det almindelige præstedømme" ind, som vi alle er indviet til i dåben. Mand og kone vover at tale med hinanden om det vigtigste i livet, ligeledes arbejdskammerater og venner. Menigheden er ved at blive, hvad den skal være: Kristi legeme med mange lemmer til tjeneste for hinanden, et vintræ med mange grene, der bærer frugt. Fra messen går livet ud, og dertil vender det tilbage for at renses og atter styrkes og oplives. I skriftemålet lægges alt det mislykkede tilside og bliver tilgivet, i bønnen samtaler vi med vor Gud om alt, i Ordet får vi oplysning om hans vilje. I nadveren styrkes vort fællesskab med vor opstandne og himmelfarne Frelser og Herre påny, så vi igen og igen kan gå ud og møde vore medmennesker og være dem til hjælp med at finde livets mening: ikke at være et publikum, men et fællesskab gennemstrømmet af guddommeligt evigt liv.

Oversættelse v. Poul Ulsdal.

...men først dig selv...

Sjælesorg og psykoterapi er i vælten i den danske kristenhed. Navnlig i det allersidste par år har man i den gammeldagstroende del af folkekirken kunnet spore en stor interesse for det menneskelige sind. Adskillige, om ikke hyldemeter, så dog hyldefod psykologiske og sjælesørgeriske emner er inden for ganske kort tid udgivet på kristelige forlag som Lohse og Credo. Det synes åbenbart, at man i de kristelige ungdomsmiljøer har interesse for at kende til de mekanismer, som rører sig i det menneskelige sind - og for at kunne være til hjælp for dem, for hvem disse mekanismer på den ene eller anden måde er gået i uorden, så det sjælelige liv er blevet en tung byrde.

Selv om denne nærmest eksplosive vakte interesse for psykologiske spørgsmål næppe ganske kan frikendes for at have modens præg, og selv om den måske med nogen rimelighed kan ses som et udtryk for, at den store terapibølge nu med den vanlige forsinkelse har nået de kristelige subkulturer, bør man uden tvivl være sig for af den grund ganske at affeje fænomenet som et modeflip. Interessen for det hele menneske som ånd, sjæl og legeme er et legitimt bibelsk ærinde.

De kristelige miljøer har igennem snart mange år stået under anklage for ikke at tage menneskets sjælelige mekanismer alvorligt. Det kristelige engagement inden for psykologi og

psykoterapi har været beskedent. Resultatet har været, at kristne med sjælelige problemer og deraf følgende behov for psykoterapi - med rette eller urette - har følt sig svigtet af deres bagland og overladt til sig selv uden kristelig vejledning i den psykoterapeutiske jungle.

Det må på den baggrund ses som et absolut gode, at kirkelige kredse har opdaget psyken og genoptaget omsorgen for den. Og der er ingen grund til at gå ud fra, at der ikke bag den store - og måske i nogen grad modebestemte - sjælesorgsinteresse ligger et reelt ønske om omsorg for det hele menneskes vel.

Det er imidlertid oplagt, at denne fornyede interesse for menneskets sjælelige funktioner står i fare for at kamme over i ukritisk entusiasme, således at et hvilket som helst stykke litteratur alene i kraft af at berøre psykologiske og sjælesørgeriske emner på forhånd er sikret begejstret modtagelse og rosende anmeldelser. Derved risikerer man, at principper og begreber fremmede for en bibelsk og luthersk helhedsforståelse knæ sættes og autoriseres uden den fornødne theologiske refleksion, hvorved videre den prisværdige fornyelse af indsatsen for en kirkelig sjælesorg og psykoterapi kan komme ind på et sidespor.

En tanke, som tilsyneladende står over for på denne vis at blive knæsat i sjælesorg og forkyndelse er fremhævelsen af nødvendigheden af,

at den kristne elsker sig selv. Det er denne tanke, som jeg med nærværende artikel har til hensigt at underkaste en kritisk behandling.

Præsentation

Selv kærlighedstanken markedsføres i mange forskellige indpakninger. Fælles er dog udgangspunktet i det dobbelte kærlighedsbud: "Du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte og med hele din sjæl og med hele din styrke og med hele dit sind og din næste som dig selv". Man lægger her mærke til, at der i dette buds ordlyd forudsættes, at den tiltalte elsker sig selv (1). Denne selvkærlighed er en betingelse for næstekærligheden, hævdes det. Man hævder i tilknytning hertil, at denne selvkærlighed på Jesu tid umiddelbart kunne forudsættes, men at dette ikke er tilfældet i dag, fordi svag selvfølelse og selvforagt er almindelig blandt vor tids mennesker. Derfor er det en opgave for sjælesorgen og forkyndelsen at lære de kristne at elske sig selv, hvilket jo altså er en absolut nødvendig forudsætning for at der kan øves næstekærlighed.

Tanken er dén, at selvforagt og svag selvfølelse driver et menneske til bestandigt at søge bekræftelse på sit eget værd. Den, der ikke elsker sig selv, er selvoptaget. Når en person, der ikke elsker sig selv, ofrer sig for andre, drejer det sig ikke om kærlighed, men ene og alene om at vedkommende i sin selvopofrelse søger bekræftelse på sit eget værd, hævder selvkærlighedslæren. Derfor bliver en sådan selvopofrelse i sidste ende skadeligt tyranni, fordi den

selvopofrende konstant søger bekræftelse af eget værd. Typisk nævnes moderen, hvis omsorg for sine børn bliver omklamrende, fordi hun ikke kan undvære den selvbekræftelse, hun får ud af sin omsorg for dem. Derved bliver børnene uselvstændige og neurotiske.

Selvforagt og svag selvfølelse udelukker altså næstekærlighed ifølge selvkærlighedslæren. Den, som ikke elsker sig selv, er udelukket fra at adlyde vor Herres bud om næstekærlighed.

Kærlighed

Problemerne ved en sådan lære er legio; ligeledes de katastrofale følger, en sådan læres antagelse og udbredelse kan få, hvilket jeg skal komme tilbage til. Men en lære kan ikke afvises ud fra dens eventuelle konsekvenser; det afgørende må være, om den er sand, og det vil i en kristelig sammenhæng sige: bibelsk! Og netop i bibelsk lys er selvkærlighedslæren yderst problematisk.

Dette viser sig allerede i dens begreb om kærlighed. Den kærlighed, som den kristne kaldes til at have både til andre og til sig selv, er ifølge selvkærlighedslæren ensbetydende med sympati og accept. Den manglende selvkærlighed er identisk med manglende tilfredshed med sig selv og sine egne evner og egenskaber. Og tilsvarende er den nødvendige kærlighed til sig selv en tilfredshed med sig selv og med egne egenskaber. Derfor er ordene "kærlighed" og "accept" også indbyrdes udskiftelige. At elske sig selv er at acceptere sig selv.

Vejen til lydhed mod Herrens bud om næstekærlighed går derfor via betragtning af egne gode egenskaber. Når man ud fra disse får øjnene op for sine gode sider, vil man overbevises om sit værd, og man vil kunne hvile i sig selv og ikke behøve den bestandige bekræftelse. Således bliver man i stand til at øve næstekærlighed, fordi man ikke længere behøver at overbevise sig om sit eget værd, og derfor er fri til at koncentrere sig om næsten.

Bag denne forståelse af kærligheden ligger tydeligvis den moderne forståelse og brug af ordet, som identificerer kærlighed med forelskelse i større eller mindre grad. Det er romantikkens forståelse og sprogbrug, som stadig er gængs, og ifølge hvilken kærligheden bestemmes som en følelse. Det er den samme forståelse, som bibragte 60'ernes og 70'ernes uansvarlighedsforkyndere deres skarpe skelnen imellem på den ene side "kærlighedsægteskabet", som varer, så længe "kærligheden" (læs: forelskelsen) varer, og på den anden side "pligtægteskabet", som består i kraft af det én gang truffe valg og afgivne løfte.

Denne romantiske opfattelse af kærligheden ligger bag selvkærlighedslæren. Kærligheden opfattes om ikke altid som forelskelse, så dog som vis en grad af sympati. I hvert fald - og det er det, som er det væsentlige - forudsætter selvkærlighedslæren, at kærlighed væsentligst er en følelse. At elske sin næste er at kunne lide sin næste. Og for at kunne det, er det nødvendigt at

kunne lide sig selv!

Men således taler Den Hellige Skrift ikke om kærligheden! Den bibelske tale om næstekærligheden er ikke tale om følelser, sympati eller forelskelse, men om hengivelse, om selvopofrelse og om tjeneste (2). Når der tales om næstekærligheden i al almindelighed, når der tales om broderkærlighed, og når der tales om kærligheden i ægteskabet, er dette ganske tydeligt tilfældet. Der tales om at elske med den samme kærlighed (agape), hvormed Herren selv har elsket. Og Gud har elsket verden således, at Han gav sin Søn, den enbårne, hen til lidelse og død og forbandelse. Og vor Herre Jesus Kristus har elsket os således, at Han gav afkald på alt, på sin guddommelige rigdom og herlighed og på sin menneskelige værdighed. Hvad de kristne formaner til er netop at have den kærlighed, hvormed Kristus elskede, den kærlighed, som drev Ham til at fornedre sig selv indtil døden, ja, døden på et kors.

Når der i Den Hellige Skrift tales om at elske, tales der med andre ord om tjeneste og omsorg. Buddet "Elsk dig selv !" ville altså, hvis det fandtes i Den Hellige Skrift (hvad det ikke gør!) betyde noget i retning af "Du skal ofre dig selv og give afkald på dig selv for at tjene dig selv". (3)

Det vil sige, at den, som ofrer sig selv for deri at finde bekræftelse af sit eget værd, og som ifølge næstekærlighedslæren ikke elsker sig selv, ifølge den bibelske forståelse er kærligheden gør lige netop det. Thi den "selvtjeneste", som vedkommen-

de tjeneste dækker over, den bestandige kredsen om sig selv, den bestandige søgen sit eget, netop denne selvoptagethed er ifølge den bibelske forståelse af kærligheden kærlighed til sig selv.

Ifølge den bibelske opfattelse af kærligheden gælder det altså stadig, at alle mennesker elsker sig selv. Enhver søger først og fremmest sit eget. Enhver sætter sig selv først. Selv når én tilsyneladende ofrer sig, sker det for at tilgodese egne ønsker og behov. Selv den selvforagtende elsker sig selv, for hans selvforagt kommer netop af et ønske om at være noget mere, end han er. Med andre ord: ikke blot for Jesu jordelivs samtidige, men også for mennesket i dag gælder det, at det er selvoptaget, "indkroget i sig selv", og dermed at det elsker sig selv.

Hos den humanistiske psykolog Erik Fromm hedder det: "Kærlighed er aktiv omsorg for, at det, vi elsker, lever og gror", og andetsteds: "Kærlighed er en aktivitet, ikke en passiv effekt. Den er noget, man 'går ind for', ikke noget man 'falder for' ". (4). Selv om denne bestemmelse næppe lader sig anvende om kærligheden til Gud, har Fromm forstået, at kærligheden først og fremmest er omsorg, og dermed må han siges at stå den bibelske bestemmelse af kærligheden langt nærmere, end selvkærligheden gør. Med sin identifikation af kærligheden med sympati og accept har selvkærlighedslæren som sit grundlag en moderne romantisk forståelse af kærligheden, som er Den Hellige Skrift fremmed!

Selv kærlighed og efterfølgelse

Vi har allerede ovenfor berørt, at den kristne er kaldet til at følge Kristus efter i selvfornægtelse og fornedrelse. Som Peter i sin fornægtelse sagde om Kristus, således skal den kristne i efterfølgelsen sige som sig selv: "Jeg kender ikke det menneske !" Den kristne skal efterfølge Kristus og give afkald på sig selv og sit eget. Han skal byde sin venstre kind til dén, der slår ham på hans højre. Han skal give sin kjortel til dén, der uretmæssigt kræver hans kappe. Han må ikke sætte sig imod dén, der øver ondt imod ham. Han skal give afkald på alle sine rettigheder, sin ære, sin værdighed og sin herlighed.

Dette kald til efterfølgelse kender også selvkærlighedslæren, ja, netop kaldet til efterfølgelse hævder selvkærlighedslæren at tjene. Tanken bag den er jo netop, at selvkærligheden er en nødvendig forudsætning for efterfølgelsen. Alligevel er det mig umuligt at se videre end at selvkærlighedslæren spærrer den kristne vejen til efterfølgelse af sin Herre og Frelser.

Den første hindring ligger i sammenkoblingen af det bibelske begreb om kærlighed med kravet om selvkærlighed. For selv om selvkærlighedslærens begreb om kærlighed er et andet end det bibelske, er selvkærlighedslærens forkyndelse om efterfølgelse nødt til også at inddrage den bibelske forståelse af kærligheden som tjeneste og omsorg; ellers er al tale om efterfølgelse meningsløs. Og skal man elske sig selv

og sin næste som sig selv, må jo deri ligge, at den kærlighed, man skal have til sin næste, er identisk med den kærlighed, man skal have til sig selv. Skal jeg elske min næste ved at tjene ham, må jeg altså også skulle tjene mig selv. Resultatet kan ikke blive andet end, at kravet om selvkærlighed endvidere bliver en befaling om først at tjene sig selv og drage omsorg for sig selv, hvilket må føre til en kraftig relativering af Herrens absolutte bud om efterfølgelse og selvfornægtelse.

Hos førnævnte Erik Fromm, som forener ovenstående fine bestemmelse af kærligheden som aktiv omsorg med opfordringen til selvkærlighed, ses risikoen klart: "I modsætning til symbiotisk forening er moden kærlighed en forening, der forudsætter bevarelse af ens egen integritet og individualitet." (5) Når forståelsen af kærlighed som omsorg kobles sammen med kravet om selvkærlighed, kan resultatet vanskeligt blive andet end, at selvkærligheden bliver selvomsorg, og næstekærligheden får den begrænsning, at den ikke må gå ud over ens egen integritet og individualitet. Selvkærligheden er næstekærlighedens grænse. Næstekærligheden er den omsorg, der bliver til overs. Den er ikke enkens skærv, men den er, hvad jeg vælger at give af min overflod!

Når bevarelsen af egen integritet og individualitet forudsættes som en betingelse for kærligheden, er den fuldstændige selvfornægtelse, som Kristi efterfølgelse indebærer, i udgangspunktet udelukket. Enhver

hægen om egen integritet, egen værdighed, egne ønsker og behov, er jo ifølge sagens natur efterfølgelsen fremmed. Hvorledes skulle en sådan hægen om egen ære og værdighed kunne forenes med en forsagelse af egen ære og værdighed? Hvorledes skulle en sådan vogten over egen integritet og individualitet kunne forenes med Kristus-efterfølgerens selvfornægtende "Jeg kender ikke det menneske!" ?

Ser vi eksempelvis på Kristi efterfølgelse, som den skal tage sig ud i det kristne ægteskab, er det indlysende, at selvkærligheden ikke kan andet end ganske og aldeles umuliggør den. Hvorledes skulle manden på én gang kunne holde fast på sin egen menneskelige integritet og samtidig elske sin hustru, som Kristus elskede Kirken, da Han hengav sig selv for den? Og hvorledes skulle hans hustru på én gang bevare sin suverænitæt og samtidig underordne sig under sin mand som under Herren?

Værst af alt: består Kristi efterfølgelse i, at jeg vogter om min egen integritet og identitet og kun giver af min overflod, hvorledes kan Kristi efterfølgelse bære sin rette frugt: at mit syndige kød, min egen vilje, stadig druknes og går til grunde? Mit gamle menneske dør nu engang ikke af at afgive, hvad det kan undvære!

Således afradikaliserer selvkærlighedslæren Kristi kald til efterfølgelse og forhindrer derved efterfølgelsen i at gøre sin helliggørende, d.v.s. dødende og levendegørende gerning.

Og kristne, som måtte føle sig forpligtet af kravet om selvkærlighed, står i overhængende fare for, ligesom den billige nådes ofre, med Bonhoeffers ord at "miste Kristi efterfølgelse".

Vejen til fornyelse?

Dette problem løses ikke ved med nogle af selvkærlighedslærens fortalere at hævde selvkærligheden som et gennemgangsfænomen og kun det. Thi hvorledes skulle den af selvkærlighedsforkyndelsen pålagte selvoptagethed nogen sinde kunne opgives, når det kræves af forkyndelsen, at den til stadighed lærer de kristne selvkærlighed og stiller dem over for det ransagende spørgsmål: "Elsker du nu dig selv?" Gøres selvkærligheden på denne vis til forkyndelsens tema, vil tilhørerne også uvægerligt blive fastholdt i et navlebeskuende studium af deres egen selvkærlighed. Elsker jeg mig selv nok? Hvor-når gør man det?

Dette leder os direkte frem til den anden måde, hvorpå selvkærlighedslæren afskærer den kristne fra Kristi efterfølgelse, nemlig ved at hævde selvkærligheden som en betingelse for efterfølgelsen.

Når selvkærlighedslæren hævder, at selvkærlighed (forstået som selv-accept) er en betingelse for næstekærlighed, da gør den intet andet end at vise lovens vej til helliggørelse. Den kræver, at den kristne gennem selvsuggestion bliver i stand til at acceptere sig selv. Den kræver, at jeg bliver overbevist om, at jeg er god nok. Indtil dette er sket, kan jeg lige så godt lade være med at forsø-

ge at efterkomme min Herres bud. Thi førend jeg har lært at acceptere mig selv, er ingen Kristi efterfølgelse mulig.

Således formener selvkærlighedslæren den kristne med den svage selvfølelse adgang til efterfølgelse og dermed til helliggørelse. Helliggørelsen er kun harmoniske og selvtilfredse mennesker forundt. Et menneskebud skiller mig fra lydheden imod Herrens bud.

I skarp modsætning hertil står Skriften, som aldrig fremstiller nogen menneskelig præstation som fornyelsens kilde, men altid Guds gode gerning ved sin Ånd og sit Evangelium.

Opsamlende teser

Selv kærlighedslæren bygger ikke på Skriften, men ene og alene på rent humant ræsonnement: at Man ikke kan elske andre uden at elske sig selv. Selvkærligheden er ikke påbudt nogetsteds i Den Hellige Skrift.

Selv kærlighedslærens grundlæggende begreb om kærlighed er et andet end det bibelske. Hvor Den Hellige Skrift omtaler den af Herren påbudte kærlighed (agape) som tjeneste og opofrelse, forstår selvkærlighedslæren den som følelse og sympati.

Selv kærlighedslæren kan med sit uklare kærlighedsbegreb ikke andet end fortynde kaldet til efterfølgelse. Hvor Kristus kalder sine disciple til at fornægte sig selv, kræver selvkærlighedslæren, at de først skal være opmærksomme på sig selv og have omsorg for sig selv.

Selv kærlighedslæren skiller den troende fra Kristi efterfølgelse. Hvor Kristus kalder sine disciple til efterfølgelse her og nu, uanset hvor langt de er nået, gør selvkærlighedslæren oplevelsen af eget værd til en betingelse for at være omfattet af kaldet til efterfølgelse.

Selv kærlighedslæren viser lovens vej til helliggørelse. Hvor Skriften fremstiller fornyelsen som Åndens frugt, gør selvkærlighedslæren den afhængig af menneskelig præstation, nemlig selvsuggestion.

Sagligt set omskriver selvkærlighedslæren således med sit uklare kærlighedsbegreb og sit iøvrigt loviske præg næstekærlighedsbuddet til ét af følgende: "Du skal lære at kunne lide dig selv. Først når du har lært det, må du kunne lide din næste!" eller: "Du skal tjene dig selv. Derefter kan du tjene din næste!" Begge omskrivninger er både i form og indhold i klar uoverensstemmelse med Herrens egne ord.

Alternativet

En gammelkendt visdom er det, at det er lettere at komme med kritik end med alternativer. Jeg mener dog at være et alternativ skyldig. Jeg er nemlig klar over, at min afvisning af selvkærlighedslæren efterlader en masse spørgsmål og problemer, som jeg dels bør vedgå, dels så vidt muligt antyde løsninger på.

Har en kristen ikke lov at have et realistisk billede af sig selv, så han kender til sine gode sider såvel som de dårlige? Jo bestemt. Det kan endda være en terapeutisk eller sjælesørgerisk opgave at hjælpe den

kristne til et realistisk selvbillede for at fri ham af unødvendige byrder her i verden. Men så lad os dog kalde det, hvad det er: at have et realistisk selvbillede. Lad os ikke forvirre begreberne ved at tale om selvkærlighed. Og lad os kalde det, hvad det også er: en hjælp til dette liv. Lad os ikke forfalske Kristi ord ved at udnævne denne selverkendelse til en betingelse for helliggørelsen.

Når talen er om, hvorledes det skal blive os kristne muligt i kærlighed og selvfornægtelse at efterfølge vor Herre og Frelser, er det uhyre væsentligt for os at holde os for øje, at Den Hellige Skrift ikke henviser os til vore egne evner og gode egenskaber, men tværtimod viser os bort fra os selv. Det er jo netop kernen i efterfølgelsen: at vi forlader vort eget, giver afkald på os selv, tager vor kors op og følger Herren. Og dette kan vi gøre alene fordi Den Hellige Ånd giver vore hjerter den vished, at Kristus er al vor rigdom, al vor herlighed, al vor værdighed. Allerede ved troens tilblivelse træder den kristne ind i denne selvfornægtelsens virkelighed, idet han erkender at "vor egen magt ej hjælpe kan", og at hans egen retfærdighed ikke kan bestå for Guds dom, hvorfor han søger tilflugt hos den Almægtige og modtager Kristi retfærdighed(6).

Efterfølgelsen er intet andet end at blive stående i denne troens modtagelse af Kristus som vor retfærdighed, vor værdighed og vor eneste rigdom. Som Herren selv ved sin Ånd gør det bestandig klarere for

os, at Han alene er vor rigdom, og at alt hvad vi måtte miste her på jorden er for intet at regne mod den herlighed, som Han vil skænke os, således bliver det også muligt for os at give afkald på den ære, den værdighed, den integritet og den rigdom, hvis værdiløshed vi alle i troen har erkendt.

Aldrig i dette liv vil dette gå helt og aldeles op for os, således at vor kærlighed og vor efterfølgelse bliver fuldkommen. Bestandig vil troen i vort hjerte måtte strides med tvivl og synd. Derfor skal ingen bilde os ind, at efterfølgelsen og kærligheden nogensinde bliver en let sag. Alligevel véd vi, at Herren igennem hele vort liv vil gøre sin gerning i os. Gennem kors og lidelse vil Han dræbe vor syndige natur, som allerede ved dåben er korsfæstet med Kristus, og ved Evangeliet vil Han lade fremstå i os det nye menneske, som elsker Gud og næsten, og som kun vil det, som Gud vil. Dette er Guds gerning ved Evangeliet.

Derfor skal vi se bort fra os selv og ikke være optaget af os selv. "En kristen lever ikke i sig selv, men i Kristus og næsten!" siger Luther, og det er god gengivelse af den bibelske lære om disse ting. En kristen skal ikke se til sin egen ringhed og foragte sig selv; ej heller skal han se til egne fortræffeligheder og dyrke sig selv. En kristen skal se hen til Kristus som sin rigdom og kraft og herlighed og til næsten som den, han skal elske og tjene. Den selvforagt eller selvkærlighed som stadig er tilbage i hans syndige natur skal han

lade ude af betragtning og i stedet se til Kristus som sin Frelser og til næsten som sin forpligtigelse. Det bibelske alternativ til selvforagt er ikke selvkærlighed. Det bibelske alternativ til begge er fællesskabet med Kristus i tro og efterfølgelse.

"Så siger Herren: Den vise rose sig ikke af sin visdom, den stærke ikke af sin styrke, den rige ikke af sin rigdom, men den, der vil rose sig, skal rose sig af, at han har forstand til at kende Mig, at Jeg Herren, øver miskundhed, ret og retfærdighed på jorden; thi i sådanne har Jeg behag, lyder det fra Herren." Jer.9,23-24.

Gud være lovet, at vi som kristne ikke er afhængige af os selv og vort eget, men i stedet kan glæde os over og forlade os på det, som er langt større, nemlig den Guds nåde, som er skænket os i den hellige dåb og som til stadighed skænkes os i Evangeliet og i den hellige nadver, at vi for vor Herres Jesu skyld af nåde får lov at være Guds elskede børn, og at Han som har begyndt sin gode gerning i os, selv fremdeles vil fuldkomme den indtil vor Herres Jesu Kristi dag.

Noter

(1) At Den Hellige Skrift intetsteds eksplicit formaner eller opfordrer til selvkærlighed synes underligt nok ikke at anfægte nogen af selvkærlighedslærens fortalere.

(2) Der er ganske vist udsagn om sympati i Den Hellige Skrift - men om dette bruges ikke det samme græske ord, som om Guds kærlighed til mennesker eller om næstekærlighed.

(3) Et sådant selvkærlighedsbud findes hos Augustin. Tanken er her den, at det at elske Gud og sin næste er det bedste, et menneske

kan gøre for sig selv. Men det er altså noget ganske andet end den sjælesørgeriske/terapeutiske selvkærlighedslære!

(4) Kunsten At Elske, Hans Reitzels Forlag, 2. udgave, Kbh.1987, p.44 og p.40.

(5) Kunsten At Elske p.38.

(6) Det er bemærkelsesværdigt, at en af selvkærlighedslærens mest prominente repræsentanter, Walter Trobisch, i sin bog "Elsk Dig Selv" (Lohse,1989) forstår frelsen helt

anderledes, nemlig rent subjektivt, således at Gud "accepterer" synderen, som han er, og derved viser ham, at han er elsket.

Jais H. Tinglund
stud. theol.
Risskov.

KOMMENTAR Dåbs-glæde i Århus.

For godt 30 år siden kunne man læse, at en dengang anerkendt Århus-præst i et interview udtrykte glæde over Folkekirkens dåbspraksis med ordene, at "han kunne døbe i timevis". Denne udtalelse får mig til at tænke på, hvad både han og jeg havde lært i kirkehistorien om den forargelige massedåb, hvormed germanerne engang skulle være blevet kristnede. Efter sigende blev folk drevet ud i en flod, for at det kunne ske lidt rask, men der må alligevel have været tale om dåb "i timevis".

I store danske bykirker, der kan rumme 7-800 mennesker, sker det ofte, at kun 25-50 mennesker er mødt op til højmesse; men skal der være "folkekirkelig massedåb", kan der godt være samlet mere end et halvt hundrede ekstra i de øverste stolestader. Når dåben - ofte ikke særlig støjfri - er afviklet, kan man se præsten nærmest vinke farvel til denne store flok, der nu vandrer ud af kirken og med undren ser på den lille flok "Fortidsvæsener", der bliver tilbage. Ifølge dansk folkekirkelig

teologi er dette helt i orden, for dette sceneri udtrykker nemlig ekstra klart den evangeliske lære om nåden alene, uafhængig af menneskelige gerninger og præstationer. Alt er helt gratis! Men så kan den kætterske tanke dukke op: Hvorfor har man så været dybt forarget, fordi den katolske kirke dengang i middelalderen skulle have brugt de germanske floder til massedåb? Det var jo så blot et fint vidnesbyrd om, hvor dybt evangelisk den katolske kirke dengang var!

Men havde den nu afdøde Århus-præst levet i dag, ville han måske som andre med denne folkekirketheologi være ret bekymret, fordi tallet på børn, der ønskes døbt, er i så stærk aftagen, at der i hvert fald i København og vel også i Århus ikke er mulighed for at døbe "i timevis". Dog finder de fleste nok på trøst af forskellig art. Egentlig er dåben vel ikke nødvendig, for alle er jo i forvejen Guds børn? Det kan man i dag høre folk sige selv indenfor det oprindelige indremissionske

Dansk Missionsselskab. Men så er der også ved at ske noget andet, som flere bisper og ikke mindst KD er meget optaget af, ja det er lige ved at blive skildret som et "kirkeligt nybrud": at stadig flere børn bliver døbt lige inden konfirmationen! Det er noget, der skal tages alvorligt, siges det til dem, der ymter lidt om konfirmationsgaver og ditto -gilde.

Glæden over dette fænomen bobler i hvert fald ud over alle bredder i Århus-kirkebladet "Kirke og Sogn" nr.4, 1991 i et interview med tre børn, der blev døbt i Riisskov kirke søndagen før deres konfirmation. Den ene af pigerne siger, at det er "meget skæggere at blive døbt nu, hvor man selv kan opleve det. Jeg elsker alt sådan noget med fest og skægge ting". Hvorfor de besluttede at blive døbt? Den ene siger: "Jo, vi skulle jo døbes for at blive konfirmeret; men jeg tror da også, at der er en Gud. Jeg tror, han er i alle mennesker". Den anden svarer: "Jeg tro også på Gud, for når jeg ber til Gud om noget, så får jeg det altid. Der er kun een gang, hvor det ikke lykkedes. Det var noget med en karakter eller sådan noget". Begivenheden fandt sted påskedag, fordi den kvindelige præst havde fortalt, at i urkirken var det den dag, hvor de nyomvendte hedninger i deres hvide kjortler i procession blev ført ind i kirken for at blive døbt. Derfor havde pigerne i Århus hvide skjortebluser ud over cowboybukserne, da Elisabeth (præsten) under præludiet gik i procession med de tre børn. Det var en meget festlig gudstjene-

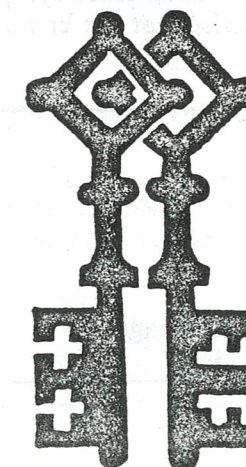
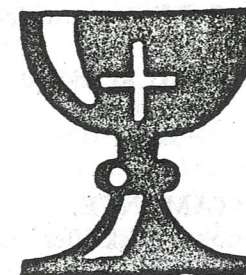
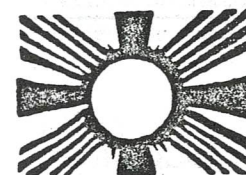
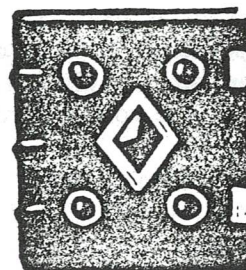
ste, fortæller en af pigerne uden dog at omtale selve dåben. Efter gudstjenesten gik de tre nydøbte rundt blandt kirkegængerne og delte ud af de påskeliljer, der stod på alteret, og tilsidst blev de trykket i hånden ved udgangen af dem alle - "så det ligefrem gjorde ondt"! Bagefter fik de gaver derhjemme; "det var fedt, for jeg fik også gaver til konfirmationen", fortæller en af dem. Af kirken fik de hver et eksemplar af "Seidelins Ny Testamente", "den er nem at forstå .. og så står der så mange sjove ting i den".

Tilsidst bliver børnene spurgt, om de har været i kirke siden deres dåb (og konfirmation). "Nej", svarer en af dem, "jeg tænker lige på kirken, når jeg kommer forbi den, at det er her, jeg er blevet døbt; men jeg har ikke været til gudstjeneste". Den anden supplerer: "Jeg blev ikke døbt for at ville være fast med i en menighed, det er bare et stadie på livets vej. Næste stop er bryllup".

Så nøjsom er man i Århus i dag, at det, der her er skildret, er den store glæde for præsten Elisabeth, ja så stor, at den skal offentliggøres med pæne billeder i dette kirkeblad. Og dette udtryk for det sidste folkekirkelige håb, når der ikke længere er små børn at døbe "i timevis", er så betydningsfuldt, at redaktionen med dens fem gejstlige og læge medlemmer har syntes, at glæden skal udbredes til det meste af den store bys befolkning, i hvert fald til de 13 sogne, der er fælles om dette kirkeblad.

Vi er nogle, der med et dybt suk

RE-FORMATIO's FORLAG

UDGIVELSER

Om kirkens tro

Om kirkens embede

Om kirkens gudstjeneste

Julen 1991

OM KIRKENS TRO

C.B. Hansen:

GAMMEL TRO – TÆNKT PÅNY.

99 sider. 1987. ISBN 87-89173-00-7. Kr. 112.50.

C.B.Hansen var en markant personlighed i den højkirkelige bevægelse. Inden sin død i 1981 nåede han at færdiggøre manuskriptet til denne utraditionelle katekismus for voksne. – God at forære til sine voksne børn!

Peter Østerby-Jørgensen:

MENIGHEDENS STILLE BØNNER.

Serien "Af kirkens tro" nr. 2. 1985. 4 sider. Kr. 2.00.

OM KIRKENS EMBEDE

Ole Skjerbæk Madsen:

TJENESTER OG NÅDEGAVER.

En debatbog om at være menighed, om de troendes almindelige præstedømme og om det kirkelige embede.

151 sider. 1988. ISBN 87-89173-01-5. Før kr. 126.00. NU kr. 84,00.

Bertil Gärtner:

EMBEDET, MANDEN OG KVINDEN I NY TESTAMENTE.

Oversat fra svensk af Frede Møller. Serien "Reformatio's småskrifter" nr. 2. 25 sider. 1990. ISBN 87-89173-02-3. Kr. 30.00.

Biskop Bertil Gärtner, Göteborg, redegør her for Ny Testaments syn på det embede, som er indstiftet af Jesus Kristus, og påviser, at det er forbeholdt mænd.

KAN STADIG FÅS:

Anders Studsgaard & Poul Ulsdal:

HVAD ER HØJKIRKELIGHED?

Tidsskriftet Re-formatio's 1.-3. årgang 1958-60.

190 sider. 1978. Kr. 42,70. Kun ganske få eksemplarer tilbage.

OM KIRKENS GUDSTJENESTE

Poul Ulsdal:

TJENESTEN VED ALTERET.

2. oplag 1986. 92 sider. Kr. 75.00.

For første gang foreligger der på dansk en samlet fremstilling af præstens funktioner ved altertjenesten i den evangelisk-lutherske gudstjeneste.

Per-Olof Sjögren:

HØJMESSEN – DEN FORTABTE SØNS LITURGI.

Oversat fra svensk af Frede Møller. Serien "Reformatio's småskrifter" nr. 1. 1987. 24 sider. Før kr. 30.00. NU kr. 21,00.

Den kendte domprovst i Göteborg giver her en skildring af højmessens ud fra Jesu lignelse om den fortabte søn.

Poul Ulsdal:

HVORFOR SKAL VI HOLDE GUDSTJENESTE?

Serien "Af kirkens tro" nr. 1. 1983. 4 sider. Kr. 2.00.

Palle Thordal:

DEN KOPTISK-ORTODOKSE KIRKES LITURGIER.

Oversættelse fra koptisk og indledning.

112 sider. 1991. ISBN 87-89173-03-1. Kr. 140,30.

Hermed præsenteres for første gang på dansk den liturgibog, som koptiske præster benytter sig af. Den har i højeste grad liturgihistorisk interesse, da den repræsenterer en klassisk liturgi, der går helt tilbage til det 4.-5. årh. og stadig er i levende brug.

KOMMENDE UDGIVELSER

Olav Fog:

KONSEKVENSEN AF KVINDELIGE PRÆSTER.

Re-formatio's småskrifter nr. 3.

Olav Fog:

HVAD ER KIRKELIG FORNYELSE?

Formandstaler 1980-90.

BESTILLING:

Studsgaard & Ulsdal: Hvad er højkirkelighed	
... eks. a kr. 42,70	kr.
Ole Skjerbæk Madsen: Tjenester og nådegaver.	
... eks. a kr. 84,00	kr.
Poul Ulsdal: Tjenesten ved alteret	
... eks. a kr. 75	kr.
P.-O.Sjögren: Højmessen – den fortabte...	
... eks. a Kr. 21.00	kr.
Poul Ulsdal: Hvorfor skal vi holde gudstj.?	
... eks. a kr. 2.00	kr.
P.Østerby-Jørgensen: Menighedens stille bønner	
... eks. a kr. 2.00	kr.
C.B.Hansen: Gammel tro – tænkt påny	
... eks. a kr. 112.50	kr.
Palle Thordal: Den kopt.-ortod. kirkes liturgier	
... eks. a kr. 140,30	kr.
Bertil Gärtner: Embedet, manden og kvinden	
... eks. a kr. 30.00	kr.
I alt	kr.
Sendes til Reformatio's Forlag, Ekspeditionen, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg.	
Navn	
Adresse	

RE-FORMATIO'S FORLAG
Fællesskabet KIRKELIG
FORNYELSE's forlag.
Præstegårdsvej 11, Blaahøj
7330 Brande
Tlf. 05-34 50 61

EKSPEDITION og daglig ledelse:
Poul Ulsdal
Kirkegade 88
6700 Esbjerg
Tlf. 05-13 81 05
Giro 5 61 60 50

Bestilling af bøger og pjecer sker ved henvendelse til ekspeditionen.

tænker: At man dog ikke generer sig for at skildre en sådan åndelig fattigdom! Og dette drister man sig til til at sætte ind i en ramme fra urkirken, hvor det kunne erkendes som håndgribelig virkelighed, at det at komme til tro og blive døbt med Paulus's ord var "at blive friet ud af mørkets magt og ført over i Guds elskede Søns rige" (Kol.1,13). Og hvad mon gamle Århusvenner af vor kirkes missionsselskaber tænker, der har glædet sig over det, når missionærerne kunne fortælle om nogle, der kom til tro og derefter ved dåben gik ind i Guds rige fra heden-skabets mørke, ja sådan må det vel ikke siges i vore dage ... I den nu forsvundne "Østerlandsmission" blandt muslimer i Syrien, som jeg støttede i mange år, kunne der gå årtier, hvor man ikke oplevede den glæde.

Eller et eksempel fra en helt anden verden: På en rejse til Leningrad for syv år siden fik jeg med noget besvær af den kommunistiske stats guide oplysning om en af de få kirker, der dengang var i brug, og

fik vejen dertil skrevet op. På denne frie eftermiddag brugte jeg flere timer til at opleve livet i denne kirke, og det var virkelig spændende. I et sideskib blev jeg vidne til en mindre "massedåb", idet et par unge på 18-19 år, en dreng på 13-14, et mindre barn samt et spædbarn blev døbt. Her kunne der virkelig være tale om sammenligning med urkirken, for her var der tale om en antikristelig stat, der i snart 70 år havde bekæmpet kirken. Heldigvis fandtes der ikke kirkeblade i denne store by, så alle kunne få kendskab til begivenheden i denne kirke den eftermiddag, for det kunne få alvorlige følger for disse nydøbte unge. I Århus var det "skægt" og "fedt" at blive døbt, i Leningrad var det alvor, en begivenhed, der kunne koste noget. Men sådan pjatter man med den hellige dåbs sakramente i Den danske folkekirke i dag!

Poul Ulsdal
pastor em.
Esbjerg.

Fra sidst på eftermiddagen torsdag (Kristi Himmelfartsdag) den 28. maj 1992 til lørdag den 30. maj midt på eftermiddagen har FÆLLESSKABET KIRKELIG FORNYELSE landskonvent i Århus.

Program bringes i næste nummer af Re-formatio.

LITURGISKE BEMÆRKNINGER

Den mere fuldstændige vesterlandske liturgi er også vor liturgiske baggrund. Dette har det oplæg til gudstjenesteordning, som de danske biskopper i sommer fremlagde, heldigvis øje for. Hvor den mere fuldstændige liturgi anvendes, giver det nogle variationer i højmessens - alt som kirkeårets tider skifter. Disse variationer skal her søges beskrevet:

Variationerne berører:

1. Messeklædernes farve. Hvordan de forskellige farver bruges, angives i det følgende; den symbolske betydning af de enkelte farver er vist almindelig kendt.
2. Hvor Kyrie (Herre, forbarm dig) og Gloria (lovsangen: Ære være Gud i det højeste) bruges, udgår Gloria i visse dele af kirkeåret. I de samme perioder kan man på dansk grund overveje på Kyries plads at bruge "Det lille Litani", salmebogen nr.364. Det kan man jo også bruge i de pågældende perioder, selvom Kyrie/Gloria almindeligvis ikke bruges.
3. Mange steder bruges i forbindelse med anden salme et trefoldigt Halleluja. Nogle følger en efterreformatrisk skik og lader Halleluja synge efter Epistlen, før anden salme, andre lader Halleluja synge efter anden salme som optakt til Evangeliet. Det sidste er nok det mest oprindelige. Biskoppernes oplæg siger, at et Halleluja kan synges som optakt til evangelielæsningen. Bruges et særskilt Halleluja ikke, bør salme-

bogens Halleluja-salmer synges som anden salme.

4.Hvor en udvidet indledning til nadverliturgien bruges, bør den lov-sangstekst, som præsten synger før Hellig-sangen, skifte med kirkeåret. De forskellige tekster findes i biskoppernes oplæg eller i Dansk Messebog, hvor det også er angivet, hvordan de bruges.

5. Hvor man almindeligvis siger eller synger Dåbspagten (forsagelsen og den apostolske trosbekendelse), bør det overvejes på årets største dage (og på de dage, hvor der er dåb) at anvende den længere form af trosbekendelse (den nikæno-konstantinopolitanske); forslag gives i det følgende.

6. På visse dage kan et særligt festpræg markeres ved at slutte gudstjenesten med et "Te Deum". Salmebogens nr.9 vil nok føles for lang; men den i Dansk Messebog anførte "Store Gud, vi love dig" er flere steder brugt med held. Vil man blive indenfor salmebogens rammer, kan nr. 312 "Almagts Gud", som også er en "Te Deum"-gendigtning, bruges.

7. Det påhviler sognepræsten at føre tilsyn med ringningens forskriftsmæssige udførelse. De gamle regler på dette område er stort set uforandret medtaget i biskoppernes oplæg og kan ellers findes i "Biskoppernes Vejledning" fra 1949 og 1955. Hvor reglerne for ringning og kimning overholdes, giver kirkeklokkens brug en stærk markering af kirkeårets

skiften.

8: Har præsten tilsyn med ringningen, burde han også have det med anvendelse af blomster,ekstra lys og lignende pyntning i kirken. Her må fornuften råde og ikke bare et hensyn til, hvad velmenende folk finder pænt. Enhver bør kunne indse, at kirken ikke kan være tjent med at være smukkere pyntet ved bryllup eller begravelse end på Kirkens egne højtidssage. Eksempler gives i det følgende.

På denne baggrund skal nu kirkeårets tider og særlige dage gennemgås. Af praktiske grunde begynder vi med fastetiden, advent og jul vil blive bragt til sidst.

Fastetiden m.v.

Med Søndag Septuagesima begynder forberedelsestiden til Påske. Den liturgiske farve bliver igen violet. Både Gloria og Halleluja bortfalder. At bruge salmebogens nr. 364 umiddelbart efter indgangssalmen vil være oplagt, både hvor man ellers anvender Kyrie/Gloria, og hvor man ikke gør. (Når Gloria og Halleluja bortfalder, bruges heller ikke sådanne salmer som nrr. 360, 361, 6, 11, 312 eller 464. Ej heller sådanne som nrr. 367, 368 o. lig. hører til i denne tid.)

Søndagene Septuagesima, Seksa-gesima og Fastelavn kaldes forfasten og er egentlig en optakt til selve de 40 dages fastetid. Fastelavnssøndag giver den liturgiske åbning af selve fastetiden for den, som kun kommer i kirken om søndagen; den første egentlige fastedag er den følgende onsdag: Askeonsdag, hvis særlige gudstjeneste næppe holdes mange

steder. På den fjerde fastesøndag, Midfastesøndag, mildnes det strenge præg noget, dette må markeres ved salmevalg og prædiken, men ellers ikke. Femte søndag i fasten fortrænges jo hos os almindeligvis af Mariæ Bebudelsesdag (hvorom senere), men indvarsler ellers den sidste del af fastetiden, hvilket dog ikke giver ændringer i liturgien, således som den bruges i Den Danske Kirke.

Kirken pyntes ikke meget i denne lange periode, stedsegrønt og bøgeløv både passer rent kirkeligt og er billigt i en årstid, hvor blomster er dyre. Ønsker man blomster, bør man være opmærksom på, at der kan skaffes violette tulipaner, svarende til den liturgiske farve. Gule tulipaner eller påskeliljer bør under ingen omstændigheder anvendes.

Særlige dage i Hellig Tre Konger og fastetiden:

Her er især tale om Kyndelmisse og Mariæ Bebudelsesdag. På disse to dage er den liturgiske farve hvid, og Gloria synges som sædvanligt. Halleluja synges ikke på nogen dag mellem Septuagesima og Påskedag. Et "Te Deum" kan synges begge disse dage; men når Mariæ Bebudelse fejres femte søndag i fasten, kan man vælge at lade fastetiden få sit ved at slutte med salme nr.172 "Det hellige kors". Den nikæno-konstantinopolitanske trosbekendelse bruges i hvert fald på Mariæ Bebudelsesdag. - Hvor den særlige lysproces-sion ikke bruges ved Kyndelmisse, kan kirken smykkes med levende lys; alterpyntningen kan på begge disse dage være som i hele perioden, eller

der kan anvendes hvide blomster eller på Mariæ Bebudelsesdag blå iris.

Den stille uge:

Med Palmesøndag begynder den stille uge (som ikke bør kaldes påske-ugen, thi det hedder først den følgende uge efter Påskedag). Palmesøndag er den liturgiske farve violet. Liturgien forløber som i fastetiden, medmindre den særlige palmeproces-sion holdes. - Kirken kan smykkes med en form for palmegrene, afhængig af, hvad man kan få fat i. Det er stadigvæk ikke tid for påskeliljer eller andre lyse blomster.

Højmesse Skærtorsdag fejres til minde om fodtvætningen og indstiftelsen af Den Hellige Nadver. Den liturgiske farve er hvid (mens dagens farve bortset fra højmissen er violet). Gloria synges, men ikke Halleluja. Der kan anføres grunde for ikke at bruge trosbekendelsen; men de forekommer mig ikke at være stærke. Bortset fra Gloria og den hvide farve er dagens præg stille, hvilket bør huskes ved salmevalget. - Nu kan der gives rum for lyse blomster, eller det stedsegrønne kan bevares.

Langfredags gudstjeneste er sikkert forskellig fra sted til sted overalt i landet. Gennemgående holder man sig vel mange steder til, at på denne dag fejres messen ikke, der er altså ikke altergang. Derfor udgår de led, som er typiske for højmissen: Kyrie/Gloria, Halleluja, evangelielæsning med svaret: "Gud være lovet for sit glædelige budskab!", enhver form for trosbekendelse, måske også

kirkebønnen i den vanlige form og selvfølgelig selve nadverliturgien. I stedet vil gudstjenesten bestå af læsning af lidelseshistorien, den sammenskrevne form bag i salmebogen, afsnit 17 til 21, eller efter et af evangelierne, bedst Johs. 18-19. Forud for lidelseshistorien kan evt. læses en eller flere læsninger af Det Gamle Testamente. Litaniet i den lange form eller som salme nr. 364 kan erstatte kirkebønnen, eller man kan bruge forbønner i kollekt-form som i den ældre liturgi. Salme nr. 166 bør indgå, som vekselsang eller sunget ud i ét, også salmerne 167 eller 168 og 184 er nærliggende. Der er ingen indlysende grund til, at der ikke skulle holdes prædiken. - Messeklæder bruges næppe, måske alba/cotta med sort stola, evt. sort korkåbe; men der er intet liturgisk belæg for brug af sort hagel, heller ikke ved en evt. altergang. Der pynes ikke med blomster eller lignende, alterlysene tændes kun under selve altergangen, hvis en sådan skal holdes; evt. kan alteret ryddes for stager, vaser, krucifiks og lignende. - I visse sogne er der tradition for en stor altergang denne dag, og selvom der traditionelt ikke fejres messe på dagen, har der altid været en altergang, i det mindste for præsten, hvor forud indviede elementer blev fortæret. Da man næppe mange steder hos os vil holde altergang med forudindviede elementer, må liturgien ved en sådan lejlighed antage den kortest tænkelige form, f.eks. kunne ritualen med "Kære Kristi venner" anvendes. Selve uddelingen

burde ske i stilhed, altså uden sang eller orgelspil, men selvfølgelig med uddelingsord som vanligt. Under selve altergangen bruges violette messeklæder.

Biskoppernes oplæg lægger noget materiale frem til brug ved gudstjenesten Påskelørdag; men hvordan en sådan gudstjeneste i øvrigt formes, må afhænge af de lokale forhold. I den traditionelle påskelørdagsgudstje-

neste brydes den stille uge med opstandelsesugen, påskeglæden bryder frem; men tjenesten kan også have anderledes form. Mange steder vil man vel helst udelade tjenesten Påskelørdag for ikke tage noget fra Påskedags højmesse.

Peter Østerby-Jørgensen
sognepræst
Galtrup.

KOMMENTAR II

om arbejdsgrundlagets artikel om NADVEREN.

Ved pastor Bjørn Hansen.

NADVEREN (fra Arbejdsgrundlaget for Fællesskabet Kirkelig Fornyelse)

I den hellige nadver gør Herren ved Helligånden sit offer på Golgatha virkende og nærværende i verden og delagtiggør den nadverfejrende menighed i sit legeme og blod under brødets og vinens skikkelse.

I nadveren opbygges menighedens fællesskab, og den døbte styrkes og forpligtes til et liv i forsoning med Gud og sit medmenneske.

Hemmeligheden

Hvordan det sker det veed jeg ey, Hand har ey vildet viist dend Vey, Min sands saa høyt sig ey bør snoo, Det er mig nok, hands Ord at troo.

"Mystisk" kalder man på græsk denne Guds forvandlende gerning med nadvermåltidets bestanddele. "Hemmeligt" ville vi sige. Derfor har menigheden også fra først af kaldt på Guds usynlige, stærke hånd, Gud den Helligånd: "Send din Helligånd over os og disse gaver, at de for os må blive livets brød og frelsens kalk...". Og vi fastholder stadig samme hemmelighed, når via i nadverbønnen bekender vor opstandne Herre

og Frelser - "du, som selv er til stede iblandt os med al din kærligheds rigdom!" Hvordan det sker, det ved jeg ej ..det er mig nok Hans ord at tro.

Ihukommelsen

"Til min ihukommelse", sådan gav vor Herre Jesus os sakramentet. Ikke først og fremmest med det formål at hjælpe på vor glemsomhed. Alt vort gudstjenesteliv skulle nok holde os til sagen. Jesus gav os derimod en ihukommelsesbøn at fremføre for Himlens trone, for at Faderen dér skulle betænke os med den nåde, som Forsoneren vandt

ifølge Guds egen forudfattede beslutning. Således er vel både vi og Gud fælles om at huske, hvad der tæller. Men Han er ene om at lade det ske i Jesu navn. Og det minder vi Ham om.

Jord og Himmel.

Fra os til Himlen, - så langt rækker vor bøn. Den handler om Guds og menneskets forsoning. Den handler om Jesus og menighedens fællesskab, styrket og levende ved Ham. Nadverens bøn og lovsang forbinder endog jordens og Himmels fællesskaber: "Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud den almægtige ---", "Guds Lam, som bærer verdens synder! Forbarm dig over os!" - Vor Herre Jesus har netop i nadvermåltidet draget os i jordens kæmpende menighed med sig frem til fællesskab med den lovsyngende himmelforsamling, hvor alt er forløst i glæde. Præfationsbønnen udtrykker det i ord: "Med hele din menighed på jorden og i Himlen, i kor med alle engle synger vi din herligheds lovsang!" - Ord eller ikke ord i ritualet, under alle omstændigheder, når vi samles om alteret på jorden, da synger jord og Himmel med hverandre i lovsangen til Ham på Himlens trone og Lammet ved Hans side. Profeten Esajas og apostelen Johannes, som begge skuede Himlen åben, har givet os både syn og ord for at gøre således (Esaj.6,1ff og Johs. Åb.4,7-11). Og gennem dem har Herren selv givet os lov. Seer, I Guds Engle, seer herved Og ærer dend Hemmelighed, At Jesus hos Guds høyre Haand

Er her i Testamentets Baand.

Der er hand udi Glæden sød,
Her er hand i velsigned Brød,
Der er hand i sin Æris Kraft,
Her i Viindruens signed Saft.

Så meget er betroet i menneskers hænder:

Så fryd dig da min Siæl og Aand,
At dog Guds Tieners ringe Haand,
Maa rekke dig det salig Pant,
Hvor i sig GUD til dig forbandt.

Og jordnært bliver vort liv i tjeneste for Gud, fordi vi i nadverens dybeste øjeblikke ser aldeles bort fra verden:

O Jesu, lad mig aldrig gaa
Fra dette Bord, hvor du est på
Jeg kaster jo ald Verden hen,
Og længis altid did igien.

Indtil du mig i Himmerig
Forflytte vil hen op til Dig,
Hvor mig skal Ævig Ære skee,

Og jeg har nok i Dig at se.
(citater af Th. Kingos nadversalme,
Aandelige Siunge-koor, 1681.
D.D.Salmebog nr. 427 og 129-Salmer
nr.942.)

Menighedens stilhed i Messen (efter 1912-ritualet).

(udkast til en gudstjeneste-folder)
(Under klokkeringsningen)
SYNDSBEKENDELSE:

Jeg bekender for dig, hellige og almægtige Gud, at jeg har syndet såre meget i tanke, ord og gerning, og der er min skyld, min skyld, min egen store skyld! - Derfor beder jeg

dig: Forbarm dig over mig, forlad mig mine synder og før mig til det evige liv! Amen.

(og på alles vegne:)

(+) Miskundhed, tilgivelse og forladelse af vore synder skænke os den almægtige og barmhjertige Herre! Amen.

(og derpå)

Råb af fryd for Herren, al jorden, tjener Herren med glæde, kom for Hans åsyn med jubel! Kend, at Herren er Gud! Han skabte os, vi er Hans, Hans folk og den hjord, som Hans hænder leder.

Gå ind i Hans porte med takkesang, med lovsange ind i Hans forgårde, tak ham og lov Hans navn! Thi god er Herren, Hans miskundhed varer evindeligt, fra slægt til slægt Hans trofasthed!
(I fortsættelse af kirkebønnen, under det følgende salmeforspil)

OFFERTORIUM:

Vi takker dig, hellige Fader, for dit hellige navn, som du har ladet tage bolig i vore hjerter, og for kundskaben, troen og det evige liv, som du har åbenbaret os ved din tjener, Jesus.

Dig være ære i evighed!

Du, almægtige hersker, skabte det alt sammen for dit navns skyld. Mad og drikke har du givet mennesker at nyde, for at de skulle takke dig, men os giver du åndelig mad og drikke og evigt liv ved din tjener, Jesus.

Dig være ære i al evighed!

Herre, kom din menighed i hu, så at du udfrier den fra alt ondt og fuldender den i din kærlighed. Som kornet, der engang var spredt på

markerne, og druerne, der engang var spredt på bjergene, nu blev samlet til ét i brød og vin på dette bord, lad således, Herre, hele din kirke samles fra jordens ender ind i dit rige!

Lad nåden komme og denne verden forgå! Kom, Herre Jesus! Halleluja! - Alle vore bønner, ja, hele vort liv overgiver vi nu i den offer-tjeneste, vor Herre Jesus Kristus selv indstiftede i den nat, da Han blev forrådt. Herren modtage offeret af vore hænder, sit navn til ære og herlighed! Amen.

(Efter Helligsangen, medens "O, du Guds Lam" synges)

TAKSIGELSES-BØN:

Lovet være du, hellige Gud og Fader, fordi du friede os ud af mørkets magt og førte os over i din elskede Søns, vor Herres Jesu Kristi rige, han, som i den nat, da han blev forrådt, tog brødet og vinen, takkede, brød det og omdelte det med ordene: Tag dette og æd det, drik alle heraf! Dette er mit legeme, dette er mit blod. Gør dette til min ihukommelse!

Derfor, Herre, ihukommer vi Hans bitre lidelse og død, Hans sejrige opstandelse og himmelfart, og frembærer for dig, Herre, livets brød og frelsens kalk, og siger tak, at du har fundet os værdige til at stå for dit ansigt og tjene dig.

Vi beder dig: Send din Helligånd over os og disse gaver. Giv os i tro at modtage vor Herres Jesu Kristi legeme og blod, og derved få del i Hans fuldbagte offer til syndernes forladelse.

Lad os ved Hans kærlighed vokse i enheden med alle troende og samles med din menighed, når du fuldender den i dit rige.

Ved Ham og med Ham og i Ham tilkommer dig, Gud Fader almægtige, i Helligånds enhed, al ære og herlighed i alle evigheders evighed! Amen.

(Ved alteret knæles og bedes forud for modtagelsen)

KOMMUNION:

Guds Lam, som borttager verdens synder! Forbarm dig over os!

Guds Lam, som borttager verdens synder! Forbarm dig over os!

Guds Lam, som borttager verdens synder! Giv os din fred! (og derpå)

Herre, jeg er ikke værdig til, at du skal gå ind under mit tag. Men sig blot et ord, så bliver min sjæl helbredt...(+).

Bjørn Hansen

sognepræst

Hans Egede Kirke

København

Hvad er meningen med VESPERRINGEN?

I Re-formatio nr.2/1990 kan læses en udmærket artikel af Kim Thinggaard med overskriften "Ny Vesper-ring dannet". Her gøres der - på en god og klar måde - rede for tidesangstraditionen i København og baggrunden for, at man - i forbindelse med Bethlehems Kirkens 100-års jubilæum - prøvede at genoptage denne gode skik.

Selv kender jeg kun perioden 1934-60 som historie; men har for år tilbage oplevet Tidebønnen i andre sammenhænge. Jeg tænker her på "Kirkelig Konvent af 1946", hvor nu afdøde Hans Justesen samlede teologiske studenter og andre interesserede til forskellige arrangementer på "Collegium Trinitatis" i Købmagergade. Disse aftener sluttede altid med Completorium i collegiets lille kapel.

Det er vel også værd at nævne, at i de år, hvor Johs. M. Nielsen var sognepræst i Tårnby, var der daglige tidebønner i kirken. Endelig tænker jeg på Ole Frederik Stjernfelt, som beskæftigede sig meget med tidebøndstraditionen. Dels holdt han den vedlige i det lille særprægede kapel, han havde indrettet i et kælderlokale i ejendommen, hvor han boede - oftest alene, men af og til med "gæster" - dels er det et omfangsrigt materiale, han har udarbejdet i form af håndskrevne bøger og hæfter med bønner og tekster til næsten alle tænkelige lejligheder.

Men alt dette er jo i en vis forstand: fortid.

Overskriften: Hvad er meningen med VESPER-RINGEN? var emnet ved den 11. samling efter starten i efteråret 89. Den blev afholdt i Hans Egede Kirke tirsdag den 27. august

91. Der indledtes med festvesper kl. 19,00 i anledning af "Johannes Døberens martyrium" med Bjørn Hansen som liturg. Hans Chr. Christensen prædikede og Kim Thinggaard og det liturgiske kor fra Bethlehems kirken ledede sangen.

VESPER-RINGENs sammenkomster er tilrettelagt på den måde, at der altid begyndes med festvesper - på skift i de 3 kirker. Salmer, tekster og bønner er naturligvis afstemt efter den dag, der fejres. Derefter er der samvær i menighedssalen med kaffe og samtale. Enkelte gange er der foredrag med "fremmed taler" f. eks. har vi haft sognepræst Helge Taggatz og organist Torben Schousboe, da vi er en del, der føler, at vi også trænger til at lære noget. Men oftest er vi "bare os selv". Det var også tilfældet den 27. august i "Hans Egede".

Det var VESPER-RINGENs betydning i den lokale sammenhæng, der var grundtemaet i aftenens samtale. Der har jo i de 3 sogne igen nogle år været en tidesangstradition, hvor en større eller mindre kreds har været samlet et vist antal gange om ugen. Der blev nævnt, at de 6 årlige festvespere, som VESPER-RINGEN tager initiativ til, og som de 3 sogne er fællers om, kan

betyde en inspiration for de daglige tidebønner i sognet og på en måde sætte søndagens højmesse i relief. Det er jo også en kendsgerning, at menighedens fælles bøn i høj grad udspringer af tidebønnen. endelig giver VESPER-RINGEN mulighed for at fejre nogle af de gamle kirkelige fest- og martyrdage, som ikke har fast plads i den "folkekirkelige kalender". Det åbner et vældigt perspektiv, også derved, at der kan anvendes andre bibelske tekster, end dem der anvendes ved de ordinære gudstjenester. Det kan så yderligere betyde, at rigdommen i GUDs ord i stadig stigende grad lukkes op for os. Sidst - men ikke mindst - kan disse regelmæssige sammenkomster i VESPER-RINGEN give en god anledning til, at de 3 menigheder kan hjælpe og støtte hinanden ved, at man kan dele glæder og sorger, problemer og opmuntringer, og især at vi kan være sammen til bibelsk bøn og lovsang. Det kan f. eks. til udtryk, da vi sang:

Ja, ordet af din egen mund,
det er vort skjold og kirkens grund;
o, lad derved, hvad så end brast,
til døden tro os holde fast! D.D.S.3-53v.7.

Jørgen Poulsen,
København.

I foråret 1992 er der følgende arrangementer i Københavns Vesperring:
Søndag den 5. januar kl. 17,00: Festvesper i Bethlehems kirken. Prædikant: pastor Hans Chr. Christensen. Kl. 19,00: Epifani-aftenmesse efter stedets særlige skik. Medbragt mad kan spises.
Tirsdag den 21. april kl. 19,00: Påske-festvesper i Hans Egede Kirke. Prædikant: pastor Ole Skjærbæk Madsen. Foredrag og Completorium.
Lørdag den 6. juni kl. 17,00: Pinse-festvesper i Skt. Jakobs Kirke. Prædikant:

pastor Bjørn Hansen. Spisning af medbragt mad. Matutin med forudgående sangøvelse. Vågenatssamling.

Skal der være Kirkelig Familielejr på Sundeved-Centret fra den 10. til den 17. juli 1992 ?

Enhver interesseret kan ringe eller skrive til:

pastor Peter Østerby-Jørgensen, Galtrup Præstegård, 7950 Erslev.

DE KØBENHAVNSKE KIRKESTÆVNER

Siden engang i slutningen af 60'erne har der i det storkøbenhavnske område været afholdt såkaldte kirkestævner. De udsprang af Det højkirkelig Præstekonvent. Een gang om året lige efter pinse mødtes de højkirkelige præster i Virring, og een gang om året arrangerede de samme præster et eller andet sted i landet et kirkestævne, der varede et par dage. Disse præstekonventer hørte op da Fællesskabet Kirkelig Fornyelse blev dannet, men der er stadigvæk et årligt Landskonvent og altså også de københavnske kirkestævner ca. 4 gange om året.

I mange år har vi ved hjælp af en adresseliste over mennesker, som har vist interesse for kirkestævnerne, udsendt program og indbydelse. Desværre har kun få af de indbudte reageret på indbydelsen, og da portoudgifterne er steget betydeligt, må vi indstille denne sædvanlige fremgangsmåde.

Vi vil naturligvis søge at gøre stævneprogrammet så godt og indholdsrigt som vel muligt (økonomien taget i betragtning). Men vi vil også gerne pege på og anbefale nødvendigheden af at komme sammen og den værdi, som det har i disse meget vanskelige tider. Vi har alle brug for den opmuntring, det kan være at møde ligesindede og først og fremmest fejre messen sammen. Vi arbejder for kirkelig (katolsk) fornyelse og ønsker at henvende os til alle, som vil det samme. Vi beder om medarbejderskab, gode råd og forslag, men ikke mindst om forbøn for stævneforberedelsesarbejdet.

Lad os hjælpes ad med at gennemføre stævnerne til glæde for os selv og andre, idet vi opmuntrer hverandre til at søge fællesskabet om den udelte Kirkes tro.

Fremover vil tid og sted for kirkestævnerne kun blive offentliggjort i Reformatio og muligvis med en lille annonce i dagspressen.

Søster Karen Bagge, pastor Hans Chr. Christensen, pastor Knud Christensen.

Inden Landskonventet i Århus i maj indbydes der til Kirstævner i København.

Søndag den 2. februar i Hans Egede Kirke, Vardegade.

Kl. 14,00: Nadvergudstjeneste. Kyndelmisse. Celebrant: pastor Bjørn Hansen.

Prædikant: pastor Helge Tagatz, Sengeløse.

Herefter kaffe og foredrag over emnet: "I lyset af Ansgar" ved sognepræst Dietrich Timmermann, Sct. Ansgars Kirke (rom. katolsk). Eftermiddagen slutter med Vesper til Sct. Ansgarsdag.

Mariæ Bebudelsesdag, onsdag den 25. marts i Opstandelseskirken, Albertslund.

Kl. 19,30: Nadvergudstjeneste. Celebrant: pastor Poul Exner. Prædikant: pastor Hans Chr. Christensen.

Herefter kaffe. Aftenens emne: "Født af en Jomfru, ren og skær".

Aftenen slutter med Completorium

I dagene omkring den 1. november 1991 sendt de præster, der deltager i

DET HØJKIRKELIGE PRÆSTEKONVENT

i Stor-København

følgende brev til biskoppen over København Stift og til biskoppen over Helsingør Stift:

I anledning af "Oplæg til GUDSTJENESTEORDNING juni 1991" vil "Det Højkirkelige Præstekonvent i Stor-København" gerne udtale følgende:

Vi noterer med glæde, at mange af de ting, som vi igennem årene har kæmpet for i vore menigheder, nu er blevet indoptaget i GUDSTJENESTEORDNING. Tanken om, at vor kirke er en del af den vesterlandske tradition, og at vi har fællesskab med vore nordiske nabolande, er nævnt som en naturlig ting. Messeklæder nævnes som noget selvfølgeligt for præsten at bære under altertjenesten, og messens gamle led som Syndsbe-kendelse, Kyrie, Gloria (også i prosaform) er noget ganske naturligt. Ligeledes Nicænum, som er hele den vesterlandske kirkes gudstjenestebekendelse. Vi glæder os over, at de oldkirkelige missale-kollekter er genopdaget, og at der peges på et Halleluja i forbindelse med læsning af evangeliet. Vi bemærker også, at det vi og vore forgængere i bevægelsen kæmpede for: at hver søndags hoved-gudstjeneste er en messe, nu synes at være det normale, og at Kirkens gamle offertorie-praksis bliver markeret derved, at brød og vin først gøres rede under salmen før nadverliturgien - en praksis, der måske vil ændre på den uorden der nu råder i mange kirker, hvor der imod luthersk nadverlære og vor kirkes orden indvies meget mere end der

skal bruges, hvilket befordre genindvielse af allerede indviede elementer. Vi har noteret os, at alteret bliver bestemt som det sted, hvor den hellige nadver fejres idet læsninger kan finde sted andre steder fra i kirkerummet og varetages af lægfolk, som også kan være aktive i Kirkebønnen (som får en selvstændig plads i messen, skilt fra prædiken og nadverliturgi). Vi noterer os også, at det private skriftemål, som fra begyndelsen af var noget karakteristisk for den højkirkelige bevægelse, nævnes som noget naturligt, samt at processions i forbindelse med en gudstjeneste ikke er noget u-dansk og "katolsk".

Endvidere glæder vi os over, at der er forslag til en gudstjeneste påskelørdag, men vi er lidt i tvivl om teksterne til juleaften. Er de tænkt til brug ved tjenesten om eftermiddagen eller ved messen om natten?

Vi har bemærket, at meget af det, vi har arbejdet med og for af Kirkens fælles arvegods, er blevet taget imod i en dansk kristenhed, der var sig selv nok, og "at ifølge dansk liturgisk tradition forbliver tidligere autoriserede ritualer og alterbøger gyldige, også efter autorisation af nye ritualer og alterbøger". Vi må gå ud fra at det også gælder ordinations- og bispevielsesritualerne, og derfor arbejder vi med frimodighed videre for den genkendelige, kristne og fælleskirkelige gudstjeneste, også hos os. De ting, der mangler af fælleskirkeligt gods i "Oplæg til GUDSTJENESTEORDNING", vil vi altså fortsat arbejde for. Men: Tak for det, der lykkedes!

Følgende kunne vi ønske anderledes:

1) Højmessevejledningen (side 235)

Vi finder det væsentligt, at højmessevejledningen fortsat ikke er en del af det autoriserede ritual, men bibeholder den karakter, som "Biskoppernes Vejledning" hidtil har haft.

2) Missalekollektterne.

Som en anerkendelse af det kyndige liturgiske arbejde, der er gjort i dette århundrede, burde i stedet for Anne Sofie Seidelins uprøvede oversættelse åbnes mulighed for at anvende f. eks. de oversættelser, som findes i Prøvealterbogen af 1958, Dansk Tidebog og Dansk Messebog. Jvf. også Theologisk Oratorium og Jørgen Glenthøjs arbejder.

3) Dåbens placering.

Højmesseritualet angiver intet herom, hvilket vi anser for godt. I dåbsritualet (side 240) er den imidlertid fikseret til bestemte steder i gudstjenestens forløb, hvilket vi finder kun bør være vejledende, som tilfældet er i 1912-ritualet. Andre gode placeringer er i brug allerede.

4) Trosbekendelsen.

Denne er menighedens svar på Evangeliet med eller uden prædiken. Derfor bør den ikke komme forud for evangelielæsningen. Hvor kirkebønnen

bedes for alteret, foreslår vi, at Trosbekendelsen kan synges i stedet for salme mellem prædiken og kirkebøn.

5) Indstiftelsesordenes placering. Vedrørende nadverbønnen "Løvet være du..." side 10.

Idet vi henviser til det liturgiske arbejde gjort i Danmark i dette århundrede, foreslår vi, at der omsider gives mulighed for at rykke indstiftelsesordene frem til efter første punktum i ovennævnte bøn. Tilsvarende findes som bekendt i andre lutherske kirkers liturgier.

6) Alterbogstillæg. Nadverbøn.

Nadverbønnen side 279-281 bør være en del af det autoriserede ritual med mulighed for placering af indstiftelsesordene som nævnt overfor (i Hippolyts bøn efter 4. punktum, forud for: Vi ihukommer...)

Også derved vil man på rimelig vis tilgodese det store liturgiske arbejde, der er gjort.

7) Ekstraordinære gudstjenester.

Vi mener, at den hidtidige ordning, hvorefter der hersker frihed ved de ekstraordinære gudstjenester, må fastholdes, i hvert fald så vidt angår nadverliturgien, når der ikke ændres i indstiftelsesordene og Fader Vor. Den foreslåede formulering under "generelt" side 415 blokerer for ethvert liturgisk fornyelsesarbejde og forhindrer fortsat brug af liturgier, som hidtil har været anvendt med god ret.

8) Mindretalsrettigheder.

Såfremt præsten og en del af menigheden ønsker ændring i ritualet i henhold til "Gudstjenesteordningen", bør et menighedsrådsflertal ikke kunne forhindre dette, hvis det er blevet vedtaget på et offentligt menighedsmøde.

Hvor der er flere præster ved samme kirke, bør et mindretal ønske altid tilgodeses.

Bøger til anmeldelse

Melodisamling til "Bibelhistoriske sange om den gamle og den nye pagt" ved Marie og Jørgen Glenthøj. Pris kr.250,-. Fås hos: Jørgen Glenthøj, Borum Byvej 4, 8471 Sabro.

Fra Katolsk Forlag, Bredgade 69 A, 1260 København K:

"Syndere og Helgener i Bibelen. Gl. Testamente" af Elsebet Kieler. 340 sider. Pris kr.200,-.

"Salomons Dom - 3000 år efter. Det ufødte barns symfoni". En bog om en retssag i USA om: "Hvornår begynder mennesket sit liv?". Herom skriver den kendte franske genetiker Jérôme Lejeune i bogen. 144 sider. ill. Pris kr.95,-.

Fra forlaget Credo, Nørre Voldgade 23,1. 1358 København K:

"Prædikener til højtiderne" af Flemming Baatz Kristensen. 96 sider. kr. 120,-.

"Fortolkning til Markus-Evangeliet" af Torben Kjær. 256 sider. kr.225,-.

KNUD CHRISTENSEN

RESERVERET POS

KIRKEGADE 9
3600 FREDERIKSSUND**RE-FORMATIO**

udgives af

Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE

Ansvarshavende redaktør:

Sognepræst Knud Christensen,
Kirkegade 9, 3600 Frederikssund.
Telefon 31 03 39.**Redaktionsudvalg:**Pastor Anders Studsgaard,
Havervad 7,6780 Skærbæk.
Pastor Poul Ulsdal,
Kirkeg. 88, 6700 Esbjerg
Sognepræst Peter Østerby-Jørgensen,
Galtrup, 7950 Erslev Mors,
Stud.teol. Jais H. Tinglund,
Kalmargade 34,3.th.8200 Århus N.**Ekspedition:**Bladet koster 80 kr. årligt i abonnement, for
studerende 50 kr. årligt. Beløbet indbetales til
FKFs regnskabsfører, sognepræst Olav Fog,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Telefon 75 34 50 61. Postgiro 2 08 81 42.**KIRKELIG FORNYELSE****Formand:**Sognepræst Poul Exner,
Gymnasievej 4, 2620 Albertslund.
Telefon 43 62 28 38.**Bestyrelsen iøvrigt:**Sognepræst Olav Fog,
Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Brande.
Sygeplejerske Anna C.B. Hansen,
Vestervang 21,6th,8000 Århus C
Kirketjener Kate Pedersen, Storkens Kvar-
ter 5B, 2620 Albertslund.
Sognepræst Bjørn Hansen, Vardegade 14,
2100 København Ø.Medlemmer betaler 160 kr. årligt til fællesska-
bet. Dette beløb omfatter også abonnement
på Re-formatio. Ægtepar 200 kr. Studerende
og pensionister betaler 80 kr. for enkeltmed-
lemsskab. Pensionistægtepar 100 kr.**Re-formatio's Forlag:**Fællesskabet KIRKELIG FORNYELSE's
forlag, Præstegårdsvej 11, Blåhøj, 7330 Bran-
den. Telefon 75 34 50 61**Ekspedition og daglig ledelse:**Poul Ulsdal, Kirkegade 88, 6700 Esbjerg. Tele-
fon 75 13 81 05. Postgiro 5 61 60 50.**INDHOLD - NR. 1 - JANUAR 1992 35. ÅRGANG**

Forsidebilledet: Sankt Knud Hertug, kalkmaleri i Vigersted Kirke i det gl. Sorø Amt. Gengivet efter R. Broby-Johansen: Den Danske Billedbibel i Kalkmalerier, Gyldendals Boghandel, Nordisk Forlag, København 1947 (med forlagets tilladelse)	
<i>Sjögren, Per-Oluf:</i> Hvordan bygger vi menighed	2
<i>Tinglund, Jais:</i> ...men først dig selv	5
<i>Ulsdal, Poul:</i> Dåbsglæde i Århus, en Kommentar	13
<i>Peter Østerby-Jørgensen:</i> Liturgiske bemærkninger	16
<i>Bjørn Hansen:</i> Kommentar II. Om Nadveren	19
<i>Poulsen, Jørgen:</i> Hvad er meningen med Vesper-ringen?	22
<i>De københavnske Kirkestævner</i>	24
<i>Brev til to biskopper om "Gudstjenesteordning"</i>	25